

Dèficit de coneixement de l'anglès i mala pràctica docent

Josep Maria Canyelles*

Aquest no és un article sobre Responsabilitat Social com els que fem habitualment, tot i que alguna relació també hi té. Ni és un article d'expert sinó de persona que vol lamentar que les coses no es facin prou bé. I és que entre les causes reconegudes de les dificultats d'aprenentatge de l'anglès no se sol parlar mai de manca de professionalitat que suposa no saber establir els lligams amb la llengua pròpia. És una obvietat que passa desapercibuda, una manca d'una sensibilitat amb el país des de l'acció docent, cosa que suposa una dificultat afegida

Sabem que avui dia l'aprenentatge de l'anglès és una **assignatura pendent** del nostre capital humà i té conseqüències per a la **competitivitat** de les empreses catalanes. Sovint, alguns projectes empresarials són concebuts per a un àmbit espanyol o fins i tot llatinoamericà senzillament per la manca d'habilitats lingüístiques més enllà de català i castellà. I aquest fet no solament limita l'expansió territorial sinó que actua com un **fre mental** per a concebre projectes globals.

Podem fer-ne moltes anàlisis: sobre el sistema educatiu, sobre el doblatge cinematogràfic, i sobre desenes d'altres factors que ben segur que tenen la seva part de rellevància. Ara farem referència a un d'aquests factors i ho volem fer perquè és un **aspecte del qual no se'n parla mai**, i que podem analitzar com una manca de qualitat docent però també de respecte pel país... Es tracta de la relació entre la llengua a aprendre i la llengua nadiua de l'alumne, **la relació entre anglès i català** en aquest cas.

Quan hom es troba en edat infantil té la capacitat per a adquirir una llengua sense haver de partir d'una altra, però aquest procés és molt més difícil en públic adult, el qual parteix de la seva pròpia llengua. El problema és que a Catalunya **les escoles d'idiomes i el professorat sovint parteixen de la llengua espanyola**, fet que suposa una dificultat afegida.

Comencem amb una anècdota. Recordo que a la Primària (EGB) un professor **ens mirava de descriure un estrany so anglès, el qual definia com una vocal intermèdia entre la 'e' i la 'o'**. Al cap d'uns anys, quan vaig poder estudiar català, vaig poder adonar-me de la coincidència d'aquell estrany so estranger amb la vocal neutra pròpia del català...

Per cert, -obro un parèntesi- en aquells temps el professor ens havia descrit la vocal neutra catalana erròniament com una vocal intermèdia entre la 'a' i la 'e', cosa que encara avui hi ha qui ho ensenya malament enmig d'una confusió mental entre la pronúncia i l'escriptura!¹

¹ I és que la vocal intermèdia entre la 'a' i la 'e' seria una e superoberta, és a dir la de *back*, que és la mateixa que la de 'cap' en català illenc. Potser també seria més fàcil, a banda de culturitzador establir aquestes relacions amb altres variants.

Dit d'una altra manera, la manca de capacitats per part del professorat/escola per establir *links* entre totes dues llengües suposa una dificultat afegida i es generen **inseguretats en la pronúncia**.

Contràriament, on hi ha diferències de pronúncia importants com en les b-g-d entre vocals no s'hi dona gaire importància. I és una de les mancances per on més es comença a notar que el teu anglès és justet.²

Aquestes mancances docents de fa dècades (i també d'ara mateix) tenen conseqüències en la seguretat en la pronúncia per a les persones que aprenen des d'aquí sense anar a passar una temporada a un país anglòfon. Així, fins després de molts anys de mirar d'aprendre anglès no em vaig adonar que *domestic consumers* sona de la mateixa manera que en català oriental sonaria *demèstic quensiúmers* (excepte la 'r'). Mirem de fer estranyes pronuncies forçades perquè sembli més foraster quan resulta que la sonoritat vocal és idèntica com la catalana en aquest cas. I ningú m'ho havia dit. Certament tenim el problema de practicar poc, però a més s'hi suma un ensenyament deficient pel fet de no partir de la pròpia llengua en allò que realment pugui ser útil o punt de partida.

El professorat nadiu comporta grans avantatges però l'escola ha de saber aportar els elements metodològics i de lligam amb la llengua de partida, ja que altrament no aprofitem adequadament els actius que tenim.

Com podríem explicar el fet a un no catalanoparlant?

És com si intentéssim infructuosament explicar a un anglès que la nostra 'j' és més suau que la seva. Li diríem que no pronunciï *Magí* dient *Matgí* sinó una mica més suau. I el nostre alumne ho intentaria però no acabaria de fixar el so amb precisió. I després algun dia descobriria que aquest estrany so que li intentem descriure també el tenen en anglès en paraules com *mesure* sols que no l'escriuen amb 'j' i això el confonia.

² Passa com als catalans que han de fer una conferència a Espanya i es preparen mentalment per a no dir cap catalanada: la immensa majoria desconeixen -i ningú els ho ha explicat mai- que per on més es percep la catalanitat és en les sonoritzacions dels enllaços. Per a pronunciar *Los hombres* hem de fer un esforç de concentració i tensió vocal ja que en una conversa vulgar sempre pronunciem *Lozombres* (amb z o s sonora) en lloc de *Losombres*. Vaja, és més: quan fem l'esforç de pronunciar *Losombres* ens sona tan estrany que dins nostre ens ressona com si diguéssim *Los sombres!!!*

Veure les lletres escrites marca molt i encara que li diguis a un estudiant que es pronuncia d'una altra manera, si no sap veure-hi la relació o la lògica de la conversió escrit-pronunciat, se li farà difícil d'assimilar i de recordar. Poden arribar a imitar la persona que ho diu però al cap de cinc minuts ser incapaços de fer-ho bé, perquè han imitat el so però no han identificat el fonema com a caràcter singular i oposat als altres de la llengua.

Uns exemples

De vegades, el professor no hi posa gaire esforç perquè creu que realment deu ser difícil de fer aquella pronúncia per a una persona no nativa, i senzillament ho deixa estar tot pensant que el temps i les audicions ja faran en seu pas. El que és fort és que **paraules que sonen com a molt difícils tenen un so que podria ser perfectament català**, com per exemple: *exclusion* que sona perfectament en català com a *icsclugen* (ik-sklūzhən).

Però atenció perquè ara alguns m'entendran millor. Això també passa en la relació català-castellà. Hi ha castellanoparlants que quan veuen una 'j' catalana ja es veuen incapaços de pronunciar-la. És una lletra que en castellà sona diferent i en català representa un so que ell no tenen i això genera **una dificultat que no és articulatòria sinó mental**. I la prova és ben senzilla ja que cada cop tenim entre nosaltres més castellanoparlants que sí que tenen aquest so en la seva llengua sols que l'escriuen diferent. Escolteu sinó alguns llatins com diuen *lluvia*: tal com nosaltres diríem *júvia*. Aleshores potser tan sols els hem de dir que *Joan* no sona *Yoán* sinó **Luán**.

Sobre les maldestres capacitats en l'aprenentatge dels sons podríem parlar-ne molt. I sobre aquests professors que no estableixen la relació amb les vocals catalanes. No et diuen si la seva 'o' és més oberta que la nostra 'ò', que entre les seves 'a' n'hi ha una que és com la mallorquina... Com que sovint el professorat no en té ni idea (repeat: no clue!) s'excusen sota la idea que cal aprendre des de zero, escoltant com sona. Doncs mireu, si jo tinc una estructura vocàlica consolidada necessito o prefereixo que em situïn la relació que hi tenen els nous sons que he d'incorporar per a ubicar-los correctament i sense vacil·lacions.

Com que els sistemes vocàlics de totes dues llengües són diferents i l'anglès té més fonemes, els catalans i els castellans tenim un problema alhora de discriminar-los correctament. Aquest és un punt que tampoc s'aborda directament, perquè **es prioritza més la gramàtica que la parla**. Però en el nostre cas és **més absurd perquè ens hi fan fer una aproximació des de les 5 vocals castellanques i no des de les 8 catalanes**, que pel fet de ser més ampli facilitaria la discriminació dels seus sons. Poso un exemple: escolto a Catalunya Ràdio, periodistes que per referir-se a l'aparell Ipod, l'anomenen 'ipát'. És a dir, com que en anglès hi fan una 'o' molt oberta i allunyada de la 'o' castellana hi fan una 'a' per mostrar una pronúncia més *estrangeritzant*. Però el que correspon és fer-hi una 'o' oberta. Tenim uns **actius lingüístics que no**

fem servir, que no ens ajuden a fer servir, i això pel cap baix vol dir **malbaratar temps de l'aprenentatge**.

Posats a criticar, fins i tot encara segueixen explicant que la 'h' és com una 'j' castellana però més suau. Escolti, senyor professor d'anglès: a un italià o a un francès també li expliquen així? Doncs no ens ho faci a nosaltres perquè, a més, això genera una major i penosa tendència a pronunciar les 'h' com a *jotas*. Si volen comparar, que diguin que és com la 'h' que fem servir també en català per a riure: hahahaha o hehehehe... I és que quan a una persona li diuen que sona com una 'j' però diferent... mentre no acaba de trobar la diferència va fent *jotas castizas*, vici que després costa molt d'eliminar.

Tornant a les b,g,d, mira que és senzill fer exercicis parlant la teva pròpia llengua fent aquests sons sempre oclusius. És com un joc abans de llançar-se a l'anglès. Proveu a fer una lectura i és la manera d'acostumar l'articulació bucal a la duresa que no tenim per costum de les oclusions. La pronúncia anglesa seria sabbó (per sabó) i també pobble, cobbla, mobble o cable que en aquest cas és com tocaria fer correctament en català i molta gent ja no fa.

Relaxament o neutralització

El que intentem transmetre no és útil solament per a pronunciar un so determinat. Una de les característiques de l'anglès és el relaxament que experimenten les vocals en posició àtona. Això no s'explica fins que no portes anys aprenent anglès perquè deu ser una pràctica molt estranya, quan de fet és exactament el que fem en català oriental amb el relaxament de les vocals àtones ('a' i 'e' en neutra i 'o' en 'u'), tot i que en anglès es fa de manera més generalitzada i sense la regularitat que presenta el català oriental en aquest punt.

Així, **el fet de ser catalanoparlant em va bé per a pronunciar correctament *political* (pəlit'ikəl) amb dues neutres (com si fos *pelítiquel*), *domestic* (demèstic), *oppression* (eprèixen), *monopoly* (menòpeli)**. Però com que no ens fan adonar de la relació, conec estudiants amb anys que continuen sense sortir de l'oprèixon i que els sobta adonar-se que seria eprèixen... **En anglès fan multitud de vocals neutres com la catalana. És, també per a ells, la seva vocal per a relaxar o neutralitzar algunes posicions àtones. I ens va molt bé entendre-ho així**. Fins i tot el so de la 'o' cada vegada més no el pronuncien com a 'ou' sinó com a 'əu' cosa que en català no ens costa gens. Hi ha gent que li costa molt de pronunciar correctament una paraula com *rigorous*: quan la veus escrita més aviat et sortiria *rigorus*... I notes que els anglesos ho diuen diferent, però de poc servirà si no saps fixar en el teu cervell que no és un so així com més central sinó exactament dues vocals neutres: com diríem en català ríggueres (lògicament amb r anglesa).

En una mateixa paraula com *project*, com que la síl·laba tònica varia segons sigui nom o verb, podem observar la neutralització de la síl·laba que pren la posició àtona: l'alternança entre *project* (pròjèkt) i *project* (prəjèkt), és a dir entre *pròject* i *prejèct*

l'entendem molt millor i la vivim com a més propera si ho fem des del català (com cosa-coseta).

Potser un coneixement més bidireccional ens serviria també per a evitar pronunciar certes paraules preses de l'anglès d'una manera absurda: si en la llengua original diuen water i tupper amb vocals neutres a les segones síl·labes, com pot ser que en català oriental estiguem dient vàter i tàper, totes dues acabades amb 'er' enlloc de 'ər'.

Doble accent

No volem allargar-nos més perquè aquest no és un article d'expert en el tema sinó d'alumne molest per les males pràctiques docents. Però sí que encara esmentarem una altra similitud entre totes dues llengües que tampoc s'aprofita. Em refereixo al doble accent. En la nostra llengua no tradicionalment no hem dit Catalunya sinó **Cátalúnya**, amb un accent primari a la 'u' i un de secundari a la 'a'. Malauradament cada cop es pronuncia d'una manera més despersonalitzada i castellanitzada. Intenteu recordar com pronuncia el nom del país el president Jordi Pujol. O també la correcció amb què remarca la pronúncia de Generalitat amb dos accents secundaris per davant del primari, amb una cadència binària d'una síl·laba accentuada i l'altra no. Com en anglès: per a dir correctament necessary ens cal dir necessary amb doble accent o methodology com a **méthodólogy**.

Podríem ara seguir els exemples amb alguns aspectes gramaticals, però preferim deixar-ho aquí no sense una **consideració final**. Tot plegat en un país normal segurament no s'hi produiria. O serien petites errades en la qualitat. En el cas de Catalunya, aquesta desconsideració envers el país és constant, i respon a causes històriques i polítiques. Potser és per això que cal un plus de responsabilitat social perquè les escoles de llengües atenguin adequadament aquestes singularitats, i és la seva responsabilitat davant nosaltres, els seus alumnes, i davant nosaltres, el país en el qual operen.

He començat dient que aquest no era ben bé un article de Responsabilitat Social. En tot cas no és de l'estil dels habituals. Però us ben asseguro que **si alguna acadèmia d'anglès situada a Catalunya em demana consell sobre la seva RSE, segur que els faré aquesta reflexió**, al costat de les bones pràctiques en els consums, la contractació o els valors culturals, per exemple.

Aquest article es troba disponible a:
www.collaboratio.net/mm/File/ca/Art.jmcanvelles_ingles.pdf

Atenció: podeu trobar una versió resumida (1 full) d'aquest article a: www.collaboratio.net/mm/File/ca/Art.jmcanvelles_ingles-breu.pdf

* **Josep Maria Canyelles** jmcanvelles@collaboratio.net, promotor del *think tank* www.ResponsabilitatGlobal.com. Assessora empreses, governs i organitzacions. És assessor tècnic de la Cambra de Comerç de Barcelona. Col·labora amb l'Associació per a les Nacions Unides. Coordinador de la Comissió RS de l'Ass. Cat. Comptabilitat i Direcció www.accid.cat i col·labora amb diferents universitats. Promou **collaboratio**, iniciativa per als TSR